

**Финансијски извјештаји
за годину која се
завршава на дан 31.
децембра 2023. године и
Извјештај независног
ревизора**

“Независни оператор система у БиХ“

Садржај

Одговорност Управе за састављање и презентацију финансијских извјештаја	3
Извјештај независног ревизора	4
Извјештај о приходима и расходима за период 01.01. до 31.12.	7
Извјештај о финансијском положају на дан 31.12.2023. године – Биланс стања	8
Извјештај о токовима готовине за период 01.01. - 31.12.2023. године	9
Извјештај о промјенама на капиталу.....	10
1. Основни подаци.....	11
2. Основе за састављање и презентацију финансијских извјештаја	13
3. Преглед значајних рачуноводствених политика.....	14
4. Кључне рачуноводствене процјене и претпоставке.....	21
5. Приходи од властите дјелатности.....	23
6. Остали приходи	24
7. Трошкови помоћне услуге.....	24
8. Трошкови материјала и енергије.....	25
9. Трошкови осталих услуга.....	25
10. Трошкови зарада, накнада и осталих личних расхода	25
11. Трошкови амортизације	26
12. Остали трошкови	26
13. Финансијски приходи.....	27
14. Финансијски расходи	27
15. Некретнине, постројења и опрема	28
16. Нематеријална имовина.....	30
17. Дугорочни финансијски пласмани	31
18. Имовина са правом коришћења	32
19. Готовина и готовински еквиваленти.....	32
20. Потраживања од купаца.....	33
21. Остала потраживања	33
22. Потраживања за порез на додату вриједност	33
23. Трајни извори средстава.....	33
24. Обавезе за дугорочне кредите	34
25. Остале дугорочне финансијске обавезе.....	35
26. Одложени приход	35
27. Обавезе према добављачима	37
28. Обавезе за порез на додату вриједност	37
29. Текуће доспијеће дугорочних кредита	37
30. Текуће доспијеће осталих дугорочних финансијских обавеза	38
31. Остале обавезе.....	38
32. Објелодањивање односа са повезаним лицима	38
33. Управљање финансијским ризицима	39
34. Судски спорови	40
35. Порески ризици.....	40
36. Догађаји након датума билансирања.....	41
37. Усаглашавање потраживања и обавеза	41

Одговорност Управе за састављање и презентацију финансијских извјештаја

У складу са Законом о рачуноводству и ревизији Федерације Босне и Херцеговине правно лице је дужно водити књиговодство, састављати и подносити рачуноводствене извјештаје у складу са Међународним рачуноводственим стандардима и Међународним стандардима финансијског извјештавања, заједно са упутствима, објашњењима, смјерницама и начелима које IFAC и IASB доносе и које Комисија за рачуноводство и ревизију БиХ преведе и објави, а који пружају истинит и фер преглед стања у Независном оператор систему Босне и Херцеговине, као и његове резултате пословања за наведени период.

Након спровођења одговарајућег истраживања, Управа очекује да ће НОСБиХ у догледно вријеме располагати одговарајућим ресурсима, те стога и даље усваја начело временске неограничености пословања при састављању финансијских извјештаја.

Одговорности Управе при изради финансијских извјештаја обухватају сљедеће:

- одабир и досљедну примјену одговарајућих рачуноводствених политика;
- давање оправданих и разборитих просудби и процјена;
- поступање у складу с важећом законском регулативом, уз објаву и образложење свих материјално значајних одступања у финансијским извјештајима; и
- састављање финансијских извјештаја под претпоставком временске неограничености пословања, осим ако претпоставка да ће НОСБиХ наставити пословање није примјерена.

Управа је одговорна за вођење одговарајућих рачуноводствених евиденција, које у сваком тренутку с оправданом тачношћу приказују финансијски положај НОС БиХ. Поред тога је Управа одговорна за чување имовине НОС БиХ, те за предузимање оправданих корака за спречавање и откривање преваре и других неправилности.

За и у име Управе

Др Немања Пандуревић, генерални директор

НОСБиХ
Хифзи Бјелевца 17
71 000 Сарајево
Босна и Херцеговина

26. фебруар 2024. године

Извјештај независног ревизора

Grant Thornton д.о.о. Бања Лука

Васе Пелагића 2/IV
78 000 Бања Лука
Република Српска
Босна и Херцеговина

Т +387 51 211 509; +387 51 211 294

Ф +387 51 211 501

Е оффице@ба.гт.цом

www.грантторнтон.ба

Власницима и Управи Независног оператора система у Босни и Херцеговини

Мишљење

Извршили смо ревизију финансијских извјештаја Независног оператора система у Босни и Херцеговини (у даљем тексту "НОС БиХ") који обухваћају извјештај о финансијском положају на дан 31. децембра 2023. године, извјештај о приходима и расходима, извјештај о промјенама на капиталу и извјештај о токовима готовине за годину која се завршава на тај дан и напомене уз финансијске извјештаје, које укључују и преглед значајних рачуноводствених политика.

Према нашем мишљењу, приложени финансијски извјештаји истинито и објективно приказују, у свим материјално значајним аспектима, финансијску позицију Независног оператора система у БиХ на дан 31. децембра 2023. године и његову финансијску успјешност и токове готовине за годину која је завршила на тај дан у складу са Међународним стандардима финансијског извјештавања.

Основа за мишљење

Обавили смо ревизију у складу са Међународним ревизијским стандардима. Наше одговорности према тим стандардима су детаљно описане у нашем извјештају у одјељку Одговорности ревизора за ревизију финансијских извјештаја. Независни смо у односу на НОС у складу са Кодексом етике за професионалне рачуновође Одбора за међународне стандарде етике за рачуновође ("IESBA"), и испунили смо наше остале етичке одговорности у складу с IESBA Кодексом. Увјерени смо да су ревизорски докази које смо прикупили dostatни и примјерени као основ за изражавање нашег мишљења.

Остале информације

Управа НОС-а БиХ је одговорна за остале информације. Остале информације садрже информације укључене у Годишњи извјештај о пословању Независног оператора система босне и Херцеговине у периоду од 01.01. до 31.12.2023. године, али не укључују финансијске извјештаје и наш ревизорски извјештај о њима. Наше мишљење о финансијским извјештајима не обухвата остале информације и ми не изражавамо било који облик закључка с изражавањем увјерења о њима. У вези с нашом ревизијом финансијских извјештаја, наша одговорност јесте да прочитамо горе наведене остале информације и да размотримо јесу ли остале информације значајно протурјечне финансијским извјештајима или нашим сазнањима стечених у ревизији или се другачије чини да су значајно погрешно приказане. Ако на основу посла који смо обавили на осталим информацијама закључимо да постоји значајан погрешан приказ тих осталих информација, од нас се захтијева да објавимо ту чињеницу.

У овом погледу немамо никакве значајне чињенице које сматрамо пригодним за објаву.

Одговорност руководства за финансијске извјештаје

Руководство Независног оператора система у БиХ је одговорно за састављање и фер приказивање финансијских извјештаја у складу са Међународним стандардима финансијског извјештавања, као и за такве интерне контроле за које руководство Независног оператора система у БиХ утврди да су неопходне и које омогућавају састављање финансијских извјештаја који не садрже погрешне информације од материјалног значаја, настале услед проневијере или грешке.

У састављању финансијских извјештаја Управа Независног оператора система у БиХ је одговорна за процјењивање способности Независног оператора система у БиХ да настави с пословањем по временски неограниченом пословању и објављивање, ако је примјенииво, питања повезаних с временски неограниченим пословањем и коришћењем рачуноводствене основе утемељене на временској неограничености пословања.

Лица овлашћена за управљање одговорна су за надзор над процесом финансијског извјештавања Независног оператора система у БиХ.

Одговорност ревизора за ревизију финансијских извјештаја

Наши циљеви су стећи разумно увјерење о томе јесу ли финансијски извјештаји, као цјелина, без значајног погрешног приказа услед преваре или погрешке и издати ревизоров извјештај који укључује наше мишљење. Разумно увјерење је виши ниво увјерења, али није гаранција да ће ревизија у складу са Међународним стандардима ревизије увијек открити значајно погрешно приказивање када оно постоји. Погрешни прикази могу да настану услед преваре или погрешке и сматрају се значајним ако се разумно може очекивати да, појединачно или у збиру, утичу на економске одлуке корисника донесене на основу тих финансијских извјештаја.

Као саставни дио ревизије у складу са MRevS-има, стварамо професионалне просудбе и одржавамо професионални скептицизам током ревизије. Ми такође:

- препознајемо и процјењујемо ризике значајног погрешног приказа финансијских извјештаја, због преваре или погрешке, обликујемо и обављамо ревизијске поступке као реакцију на те ризике и прибављамо ревизијске доказе који су dostatни и примјерени да обезбиједи основу за наше мишљење. Ризик неоткривања значајног погрешног приказа насталог услед преваре је већи од ризика насталог услед погрешке, јер превара може да укључи тајне споразуме, кривотворење, намјерно испуштање, погрешно приказивање или заобилажење интерних контрола;

- стичемо разумијевање интерних контрола релевантних за ревизију како бисмо обликовали ревизијске поступке који су примјерени у датим околностима, али не и за сврху изражавања мишљења о учинковитости интерних контрола Независног оператора система у БиХ;
- оцјењујемо примјереност коришћених рачуноводствених политика, разумност рачуноводствених процјена и повезаних објава које је створила Управа;
- закључујемо о примјерености коришћења рачуноводствене основе утемељене на временској неограничености пословања и, темељено на прибављеним ревизијским доказима, закључујемо о томе постоји ли значајна неизвјесност у вези с догађајима или околностима који могу да стварају значајну сумњу у способност Независног оператора система у БиХ, а да настави с пословањем по временски неограниченом пословању. Ако закључимо да постоји значајна неизвјесност, од нас се захтијева да скренемо пажњу у нашем ревизорском извјештају на повезане објаве у финансијским извјештајима или, ако такве објаве нису одговарајуће, да модификујемо наше мишљење. Наши закључци се темеље на ревизијским доказима прибављеним све до датума нашег ревизорског извјештаја. Међутим, будући догађаји или увјети могу да узрокују да Независни оператор система прекине с настављањем пословања по временски неограниченом пословању;
- оцјењујемо укупну презентацију, структуру и садржај финансијских извјештаја, укључујући и објаве, као и одражавају ли финансијски извјештаји основне трансакције и догађаје на начин којим се постиже фер презентација.

Ми комуницирамо са онима који су задужени за управљање у вези са, између осталих питања, планираним обимом и временским распоредом ревизије и важним ревизијским налазима, укључујући и све значајне недостатке у интерним контролама који су откривени током наше ревизије.

Партнер на ревизорском ангажману чији је резултат овај извјештај независног ревизора је Невена Милинковић, овлашћена ревизорка.

Грант Тхорнтон д.о.о. Бања Лука
Бања Лука, 11.март 2024. године.

Исидора Џомбић
Манаџинг Партнер – Директор
Grant Thornton д.о.о. Бања Лука

Невена Милинковић
Овлашћена ревизорка
Grant Thornton д.о.о Бања Лука

Извјештај о приходима и расходима за период 01.01. до 31.12.

Билансне позиције	Напомене	2023. у КМ	2022. у КМ
Пословни приходи			
Приходи од властите дјелатности	5	119.569.564	194.289.463
Остали приходи	6	606.474	364.764
		120.176.038	194.654.227
Пословни расходи			
Трошкови помоћне услуге	7	(93.072.904)	(159.139.271)
Трошкови материјала и енергије	8	(147.052)	(158.861)
Трошкови осталих услуга	9	(1.634.439)	(1.523.873)
Трошкови зарада, накнада и осталих личних расхода	10	(4.940.560)	(4.336.085)
Трошкови амортизације	11	(1.744.648)	(1.772.753)
Остали трошкови	12	(1.661.506)	(1.554.220)
		(103.201.109)	(168.485.063)
Финансијски приходи	13	171.181	31.686
Финансијски расходи -	14	(300.122)	(372.721)
ВИШАК ПРИХОДА ЗА ГОДИНУ		16.845.988	25.828.129

Пратеће напомене су саставни дио ових финансијских извјештаја.

Лице овлашћено за заступање

Лице са лиценцом

Извјештај о финансијском положају на дан 31.12.2023. године – Биланс стања

Билансне позиције	Напомене	31.12.2023. у КМ	31.12.2022. у КМ
Дугорочна имовина			
Некретнине, постројења и опрема	15	11.316.516	12.930.663
Нематеријална имовина	16	196.824	207.718
Дугорочни финансијски пласмани	17	146.229	146.229
Имовина са правом коришћења	18	349.662	-
Дугорочна разграничења		39.485	3.721
		12.048.716	13.288.331
Краткорочна имовина			
Готовина и готовински еквиваленти	19	53.077.525	28.794.296
Потраживања од купаца	20	18.354.258	47.600.118
Остала потраживања	21	193.219	133.126
Потраживања за порез на додату вриједност	22	1.268.286	2.371.449
Залихе		-	4.606
		72.893.288	78.903.595
УКУПНО АКТИВА		84.942.004	92.191.926
Трајни извори средстава	23		
Трајни улог		1.649.278	1.649.278
Нераспоређени вишак прихода над расходима ранијих година		38.167.470	12.339.341
Нераспоређени вишак прихода над расходима текуће године		16.845.988	25.828.129
		56.662.736	39.816.748
Дугорочне обавезе			
Обавезе за дугорочне кредите	24	8.906.839	8.668.173
Остале дугорочне финансијске обавезе	25	256.828	916
Одложени приход	26	625.372	788.856
		9.789.039	9.457.945
Краткорочне обавезе			
Обавезе према добављачима	27	14.980.485	37.458.722
Обавезе за порез на додату вриједност, нето	28	568.286	2.846.578
Текуће доспијеће дугорочних кредита	29	1.946.196	1.708.208
Текуће доспијеће осталих дугорочних финансијских обавеза	30	73.179	1.623
Остале обавезе	31	922.083	902.102
		18.490.229	42.917.233
УКУПНО ПАСИВА		84.942.004	92.191.926

Пратеће напомене су саставни дио ових финансијских извјештаја.

Извјештај о токовима готовине за период 01.01. - 31.12.2023. године

	2023. у КМ	2022. у КМ
ТОКОВИ ГОТОВИНЕ ИЗ ПОСЛОВНИХ АКТИВНОСТИ		
Вишак прихода/(расхода) за годину	16.845.988	25.828.129
Усклађење за:		
Амортизација материјалне и нематеријалне имовине	1.744.648	1.772.753
(Добит)/Губици од расходања материјалне и нематеријалне имовине	(91.230)	643
Приход од дивиденди признат у билансу успјеха	(191.937)	-
Финансијски расходи признати у билансу успјеха	300.122	372.721
Смањење/(повећање) потраживања од купаца	8.262.284	(9.566.733)
Смањење/(повећање) осталих потраживања	22.039.031	(14.259.347)
Смањење/(повећање) залиха	4.606	-
Повећање/(смањење) обавеза према добављачима	(3.865.549)	(2.081.098)
Повећање/(смањење) осталих обавеза	(20.867.740)	10.986.078
Нето прилив/(одлив) готовине из пословних активности	24.180.223	13.053.146
ТОКОВИ ГОТОВИНЕ ИЗ ИНВЕСТИЦИОНИХ АКТИВНОСТИ		
Одливи по основу куповине некретнина, постројења и опреме	(21.150)	(311.524)
Приливи по основу продаје некретнина, постројења и опреме	91.346	-
Одливи по основу куповине нематеријалне имовине	(66.785)	(1.500)
Примљене дивиденде	191.937	-
Нето прилив/(одлив) готовине из инвестиционих активности	195.348	(313.024)
ТОКОВИ ГОТОВИНЕ ИЗ ФИНАНСИЈСКИХ АКТИВНОСТИ		
Приливи од узетих кредита	9.600.000	2.365.190
Отплата главнице узетих кредита	(9.123.345)	(1.531.378)
Отплата камате по узетим кредитима	(458.322)	(334.467)
Отплата главнице по најмовима	(101.300)	-
Отплата камате по најмовима	(8.545)	-
Остали приливи из финансијске активности	1.269	3.246
Остали одливи из финансијских активности	(2.099)	(1.568)
Нето прилив/(одлив) готовине из финансијских активности	(92.342)	501.023
НЕТО ПОВЕЋАЊЕ НОВЦА И НОВЧАНИХ ЕКВИВАЛЕНАТА	24.283.229	13.241.145
Новчана средства на дан 1. јануара	28.794.296	15.553.151
Новчана средства на дан 31. децембра	53.077.525	28.794.296

Пратеће напомене су саставни дио ових финансијских извјештаја

Извјештај о промјенама на капиталу

	Трајни улог	Вишак прихода над расходима	Вишак расхода над приходима	Укупно
Стање на дан 01. јануара 2022. године	1.649.278	12.773.874	(434.533)	13.988.619
Вишак прихода над расходима текуће године	-	25.828.129	-	25.828.129
Покриће вишка расхода над приходима	-	(434.533)	434.533	-
Стање на дан 31. децембра 2022. године/01. јануара 2023. године	1.649.278	38.167.470	-	39.816.748
Вишак прихода над расходима текуће године	-	16.845.988	-	16.845.988
Стање на дан 31. децембра 2023. године	1.649.278	55.013.458	-	56.662.736

Пратеће напомене су саставни дио ових финансијских извјештаја

1. Основни подаци

Независни оператор система у БиХ (у даљем тексту НОС БиХ) основан је према Закону о оснивању независног оператора система за пријеносни систем у Босни и Херцеговини (“Службени гласник БИХ”, број 35/04, 29. јула 2004. године – Закон о НОС-у) којег је донијела Парламентарна скупштина БиХ. Разлог оснивања НОС БиХ-а је осигуравање континуираног снабдијевања електричном енергијом по дефинисаним стандардима квалитета за добробит грађана Босне и Херцеговине. Законом о НОС-у успоставља се непрофитни Независни оператор система Босне и Херцеговине и дефинишу се његове функције, овлашћења, управљање и власништво. Пословање НОСБиХ-а не обавља се у сврху остварења добити, а приход се користи искључиво у сврху спровођења циљева дефинисаних у члану 1. став 2. Закона о НОС БиХ-у. НОС БИХ своју дјелатност обавља на цијелој територији Босне и Херцеговине. Дјелатност НОС БИХ-а је регулисана чланом 2. Закона о НОСБиХ-у, а овлашћења чланом 7. НОС БИХ је власник лиценце за обављање дјелатности независног оператора система који је одобрила Државна регулаторна комисија за електричну енергију (ДЕРК), број 05-28-12-17-19/19 од 27. јуна 2019. године (лиценца је издата на период од 12. јула 2019. године до 30. јуна 2026. године). НОС БиХ је непрофитна компанија у власништву ентитета РС и ФБиХ. Рад НОС БиХ-а регулише Државна регулаторна комисија за електричну енергију – ДЕРК. Три су кључне улоге и обавезе НОСБиХ-а:

- управљање радом свих високонапонских пријеносних уређаја у Босни и Херцеговини напонског нивоа 110 кВ или више
- управљање балансирам тржиштем електричне енергије у БиХ
- утврђивање Индикативног плана развоја производње, те преглед, одобравање и непосредна ревизија дугорочног плана развоја преносне мреже.

НОС БиХ се финансира у складу са Методологијом за израду тарифа за услуге преноса електричне енергије и Независног оператора система и помоћне услуге. НОСБиХ је непрофитна компанија која своје ексклузивно законом додијељене дјелатности обавља на цијелој територији БиХ, чиме се осигурава снабдијевање електричном енергијом по дефинисаним стандардима квалитета за добробит грађана БиХ, отварање тржишта електричне енергије у БиХ и његова интеграција у регионално тржиште, те регионалне активности у складу са међународном праксом и уредбама ЕУ (члан 1. Закона о НОСБиХ-у).

Сврха оснивања и дјелатност НОС БиХ-а те искључиво овлашћење дефинисани су чланом 2. Закона о НОС БиХ-у и то су:

- управљање системом преноса у циљу обезбјеђења поузданости,
- управљање средствима и уређајима у централном контролном центру,
- управљање балансирам тржиштем и обезбјеђење помоћних услуга, развој и примјена стандарда поузданости,
- развој и управљање правилима која регулишу употребу преносног система, развој и спровођење тржишних правила која се заснивају на одредбама везаним за системске и помоћне услуге у преносном систему као и друге активности у складу с овлашћењима из члана 7. Закона о НОС БиХ-у (тачке 1-13 Закона).

У складу са чланом 5.2. Закона о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ, НОС БиХ има и додатне надлежности дефинисане од тачке а) до г). У складу са чланом 5.2

“Независни оператор система у Босни и Херцеговини“
Напомене уз финансијске извјештаје на дан 31. децембра 2023. године

Закона о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ утврђено је да ће НОС БиХ, између осталог:

а) управљати ограничењима преноса (НОС БиХ ће бити одговоран за идентификовање, управљање и ублажавање преоптерећености преносне мреже и координирање диспечирања генераторима са циљем ублажавања и управљања преоптерећењем), те

б) координирати свој рад са сусједним регулаторним подручјима (НОС БиХ ће развити механизме за координацију са сусједним регулационим подручјима и за омогућавање транзита, увоза и извоза електричне енергије).

Тијела Компаније+

Управни одбор:

др сц. Ахмед Ахмић	предсједник
др сц. Борис Црнокић	члан
Младен Зиројевић	члан
Дубравко Брдар	члан
Жељко Слијепчевић	члан
Миро Клепић	члан
Рамиз Бечић	члан

Управа:

др Немања Пандуревић	генерални директор
др Мухамед Мујакић	извршни директор
мр Ана Марић	извршна директорица

Савјетодавно вијеће:

Илија Кожуљ	предсједавајући
мр Крсто Грујић	члан
Гордана Ћурић	чланица
мр Мирослав Стиповић	члан
др Александра Симић	чланица
Едхем Бичакчић	члан
др Неџад Бранковић	члан
мр Бојан Јокановић	члан
др Сеад Диздаревић	члан

На врху организационе шеме је Управни одбор који се састоји од 7 чланова. Потом слиједе три члана Управе: генерални директор и два извршна директора.

Финансијски извјештаји су исказани у службеној валути Босне и Херцеговине, конвертибилној марки (КМ), која је фиксно везана за Евро (1 EUR = 1,95583 КМ).

На дан 31. децембра 2023. године просјечан број запослених у НОСБиХ је 72 радника (на дан 31.12.2022. године 70 радника).

2. Основе за састављање и презентацију финансијских извјештаја

Изјава о усаглашености

Финансијски извјештаји НОС БиХ су састављени у складу са Међународним стандардима финансијског извјештавања (“МСФИ”), као и тумачења која су саставни дио стандарда.

Презентација финансијских извјештаја

Финансијски извјештаји су приказани у формату прописаном Правилником о контном оквиру и садржају конта за непрофитне организације (“Службене новине Федерације БиХ, број 81/21”).

Рачуноводствени метод

Финансијски извјештаји НОС БИХ-а припремљени су према принципу историјских трошкова и у складу са Међународним рачуноводственим стандардима и Међународним стандардима финансијског извјештавања (МРС/МСФИ) заједно са упутствима, објашњењима, смјерницама и начелима које доносе IFAC и IASB и које Комисија за рачуноводство и ревизију БиХ преведе и објави.

Валута извјештавања

Финансијски извјештаји су исказани у конвертибилним маркама (KM), осим уколико није другачије наведено. Конвертибилна марка представља званичну извјештајну валуту у Босни и Херцеговини.

Начело сталности пословања (“going concern”)

Финансијски извјештаји су припремљени у складу са начелом сталности пословања (“going concern” концептом), који подразумева да ће ентитет наставити пословати у догледној будућности.

Утицај и примјена нових и ревидираних Међународних стандарда за финансијско извјештавање (“МСФИ”) и Међународних рачуноводствених стандарда (“МРС”)

- (а) Прописи, стандарди и тумачења на снази у текућем периоду
- МРС 1 “Презентација финансијских извјештаја” – Допуне класификације обавеза (1. јануар 2023. године);
 - МРС 1 “Презентација финансијских извјештаја” – Објелодањивање рачуноводствених политика – Допуне (1. јануар 2023. године);
 - МРС 8 “Рачуноводствене политике, промјене рачуноводствених процјена и грешке” Допуна дефиниције рачуноводствених процјена (1. јануар 2023. године);
 - МРС 12 “Порез на добит” – Одложени порез повезани са средствима и обавезама насталим из појединачних трансакција (1. јануар 2023. године);
 - МСФИ 17 “Уговори о осигурању” – Допуне (1. јануар 2023. године).
 - Усвајање поменутих нових стандарда, измјена постојећих стандарда и тумачења, није водило никаквим материјалним промјенама у финансијским извјештајима НОС-а БиХ.

Стандарди који је издао Одбор за Међународне стандарде, али још увијек нису ступили на снагу, нису раније усвојени.

На дан издавања ових финансијских извјештаја, слједећи нови стандарди, измјене постојећих стандарда и тумачења су објављени, али нису још на снази:

- МРС 1 “Презентација финансијских извјештаја” допуна класификације дугорочних и краткорочних обавеза (1. јануар 2024. године);
- МРС 1 “Презентација финансијских извјештаја” допуна краткорочне обавезе и ковенанте (1. јануар 2024. године);
- МРС 7 “Извјештај о токовима готовине” и МСФИ 7 “Финансијски инструменти – Објелодањивања” – Допуне аранжмани финансирања од стране добављача (1. јануар 2024. године);
- МСФИ 16 “Лизинг” – Допуна обавеза по основу најма у трансакцијама продаје и повратног лизинга (1. јануар 2024. године).

НОС БиХ је изабрао да не усвоји ове нове стандарде, измјене постојећих стандарда и нова тумачења прије него што они ступе на снагу. НОС БиХ предвиђа да усвајање ових стандарда, измјена постојећих стандарда и нових тумачења неће имати материјалан утицај на финансијске извјештаје НОС БиХ-а у периоду иницијалне примјене.

3. Преглед значајних рачуноводствених политика

Ови финансијски извјештаји су сачињени у складу са Међународним рачуноводственим стандардима и Међународним стандардима финансијског извјештавања (МРС/МСФИ) и тумачењима Међународног одбора за рачуноводствене стандарде (IASB).

НОСБиХ има усвојене рачуноводствене политике. На 100. сједници Управног одбора одржаној 14. новембра 2014. године усвојене су нове рачуноводствене политике. Наглашавамо да је НОСБиХ током 2014. године имао значајне активности у вези са активирањем своје дјелатности, активирањем прекограничних транзита електричне енергије на преносној мрежи, тако да је Управа процијенила да постојеће признавање ванбилансне евиденције има други статус редовне дјелатности. Управни одбор Независног оператора система у Босни и Херцеговини на својој 106. сједници одржаној дана 26. јуна 2015. године усвојио је Правилник о измјенама и допунама Правилника о рачуноводственим политикама. Наведена измјена односи се на измјену евидентирања ИТС процеса и аукцијских процеса у билансној евиденцији, умјесто у ванбилансној као раније и то почев са примјеном од 1. јануара 2015. године.

Прерачунавање стране валуте

Пословни догађаји који нису у конвертибилним маркама почетно се књиже прерачунавањем по важећем курсу на датум трансакције. Финансијска имовина и обавезе исказани у страним валутама поновно се прерачунавају на датум биланса стања примјеном званичног курса Централне банке Босне и Херцеговине. Добити и губити настали прерачунавањем укључују се у нето добит или губитак периода.

Средства и обавезе исказане у иностраној валути на дан биланса стања прерачунати су у КМ по званичном курсу утврђеном за тај дан.

Званични курсеви примијењени за прерачун девизних позиција биланса стања у КМ су били слједећи:

“Независни оператор система у Босни и Херцеговини“
Напомене уз финансијске извјештаје на дан 31. децембра 2023. године

Валута	31.12.2023.	31.12.2022.
EUR	1,95583	1,95583

Признавање прихода

НОС БИХ се финансира из тарифе коју одобрава ДЕРК у складу са чланом 14. тачка 2. Закона о оснивању НОС БИХ-а. Приходи се признају када је вјероватно да ће економске користи притјецати у НОС БиХ и када је износ прихода могуће поуздано измјерити. Приходи од продаје признају се у нето износу. Приходи се признају у обрачунском периоду у којем су обављене услуге, односно у којем је извршена продаја добара. Евидентирање прихода врши се на основу испостављених рачуна. У финансијским извјештајима приходи се признају на основу сљедећих елемената:

- добра или услуге су испоручени купцу
- купац није оспорио фактуру, односно потраживање
- износ прихода може се поуздано измјерити на основу фактуре или наплаћеног износа
- постоји поуздана вјероватноћа притицања користи.

Одгођени приходи

Донације у материјалним стварима и сталним средствима исказују се као одгођени приходи.

Признавање расхода

Расходи су смањење економске користи у току обрачунског периода у облику одлива средстава, смањења средстава или повећања обавеза. Оперативни расходи представљају расходе који проистичу из редовних активности, а неоперативни расходи су расходи који проистичу из других активности компаније.

Расходи се признају у обрачунском периоду у којем се признају са њима повезани приходи. Признавање расхода у извјештају о приходима и расходима врши се на основу сљедећих критерија: трошкови се сучељавају са приходима, што значи да постоји директна веза између насталих трошкова и специфичних ставки прихода, расходи имају за посљедицу смањење средстава или повећање обавеза, што се може поуздано измјерити.

Некретнине, постројења и опрема

Некретнине, постројења и опрема исказани су по историјском трошку набаве, умањеним за акумулисану амортизацију и акумулиране губитке од умањења средстава. Амортизација дуготрајне материјалне имовине врши се кроз процијењени вијек употребе појединог средства примјеном линеарне методе. За отпис материјалних средстава примјењују се стопе које је утврдила Управа приликом набавке. Процијењени корисни вијек трајања имовине приказан је како слиједи:

Назив	стопе %
Грађевине	од 2% до 5%
SCADA	12,5%
Остала опрема	од 10% до 50%
Транспортна средства	20%

Добици или губици настали отуђењем или расходовањем одређеног средства утврђују се као разлика између прихода од продаје и књиговодственог износа тога средства и признају у корист, односно на терет трајних извора средстава. Трошкови замјене већих дијелова дуготрајне материјалне имовине

НОС БиХ-а, који повећавају њен капацитет или значајно продужују корисни вијек употребе, капиталишу се. Трошкови одржавања, поправке или дјеломичне замјене терете изравно рачун трошка.

Нематеријална имовина

Нематеријална имовина се води по историјском трошку набаве, умањеном за акумулисану амортизацију и акумулисане губитке од умањења средстава. НОС БИХ процјењује да ли је вијек употребе нематеријалне имовине коначан или бесконачан те, уколико је коначан, процјењује се дужина вијека употребе. Процјену вијека употребе утврђује Управа НОС БИХ-а. Уколико се процијени да нематеријална имовина има бесконачан вијек употребе, такву нематеријалну имовину потребно је годишње тестирати ради умањења вриједности. Насупрот томе, уколико нематеријална имовина има коначан вијек употребе, имовина се амортизује према процијењеном вијеку употребе, примјеном линеарне методе отписа. Процијењени корисни вијек трајања имовине је између 4 и 5 година.

Новац и новчани еквиваленти

Новац и новчани еквиваленти састоје се од готовине на рачунима у банкама и благајнама НОС БиХ.

Залихе

Залихе се исказују по трошку или нето продајној вриједности, зависно до тога шта је ниже. Трошак обухвата фактурну цијену и све зависне и индиректне трошкове повезане с довођењем залиха до њихове садашње локације и у садашње стање. Залихе ситног инвентара отписују се 100% приликом стављања у употребу.

Трајни извори

У пословним књигама НОС БИХ-а исказују се трајни извори као уписани државни капитал. У складу са чланом 6. Закона о оснивању Независног оператора система за преносни систем у Босни и Херцеговини (“Сл. гласник БИХ, број 35/04), НОС БИХ има непрофитни статус. Вишак прихода над расходима текуће године НОСБИХ књижи у складу са МРС и усвојеним рачуноводственим политикама. У случају вишка расхода над приходима, они се могу намирити из нераспоређеног вишка прихода претходног периода или кроз тарифу предстојећег периода.

Трошкови посуђивања

Трошкови посуђивања, који се могу да директно припишу стицању, изградњи или производњи квалификованих средстава, средстава за које је потребно знатан временски период да се доведу у стање које је погодно за намјеравану употребу или продају, укључују се у трошак тих средстава до момента када су средства суштински спремна за њихову намјеравану употребу или продају. Приходи од улагања зарађени привременим улагањем намјенских кредитних средстава током њиховог трошења за квалификовано средство одузимају се од трошкова позајмљивања који се могу капитализовати. Сви други трошкови посуђивања признају се у нето добит или губитак периода у којем су настали.

Финансијски инструменти – почетно признавање и накнадно мјерење

Финансијски инструмент је сваки уговор на основу којег настаје финансијска имовина једног субјекта и финансијска обавеза или власнички инструмент другог субјекта.

а) Финансијска имовина

Почетно признавање и мјерење

Финансијска имовина се класификује, по почетном признавању, као накнадно мјерена по амортизованом трошку, фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит или фер вриједност кроз добит или губитак. Класификација финансијске имовине при почетном признавању зависи од уговорених карактеристика новчаних токова финансијске имовине и пословног модела субјекта за управљање финансијском имовином. Уз изузетак потраживања од купаца која не садрже значајну финансијску компоненту или за које је правно лице примјенило практична рјешења, правно лице иницијално мјери финансијску имовину по фер вриједности увећано за, у случају да не приказује финансијску имовину по фер вриједности кроз биланс успјеха, трансакцијске трошкове. Потраживања од купаца која не садрже значајну финансијску компоненту или за која је правно лице примјенило практично рјешење се мјере по њиховој трансакцијској цијени, како је дефинисано у МСФИ 15. Да би финансијска имовина била квалификована и мјерена по амортизованом трошку или фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит, треба бити испуњен услов да уговорним условима финансијске имовине настају на одређени датум новчани токови који су само плаћања главнице и камате на главницу. Пословни модел правног лица за управљање финансијском имовином се односи на начин на који правно лице управља својом финансијском имовином како би генерисало новчане токове. Пословни модел одређује да ли ће се новчани токови остварити наплатом уговорених новчаних токова, продајом финансијске имовине или обоје. Куповине и продаје финансијске имовине које захтјевају испоруку имовине у временском оквиру утврђеном прописом или конвенцијом на тржишту (регуларна трговина) се признају на датум трговања, тј. на датум када се правно лице обавезало да купи или прода имовину.

Накнадно мјерење

За потребе накнадног мјерења, финансијска имовина се класификује у четири групе:

- Финансијска имовина по амортизованом трошку (дужнички инструменти);
- Финансијска имовина по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит са кумулативним износима добитака и губитака који се по престанку признавања преносе у добит или губитак (дужнички инструменти);
- Финансијска имовина по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит са износима добити и губитака који се касније не преносе у добит или губитак (инструменти капитала);
- Финансијска имовина по фер вриједности кроз добит или губитак.

Престанак признавања

Финансијска имовина се престаје признавати када и само када:

- истјечу уговорна права на новчане токове од финансијске имовине; или
- правно лице је пренијело своја права на примање новчаних токова од финансијске имовине, или је преузело обавезу плаћања примљених новчаних токова у потпуности без суштинског кашњења трећој страни; као и а) правно лице је пренијело суштински све ризике и користи од власништва, или б) правно лице нити преноси нити задржава суштински све ризике и користи од власништва над финансијском имовином, али је пренијело контролу над финансијском имовином.

Када правно лице преноси уговорна права на примање новчаних токова од финансијске имовине или је ушло у споразум о преносу, дужно је процијенити обим до којег задржава ризике и користи од власништва над финансијском имовином. Када нити преноси нити задржава суштински све ризике и користи од власништва над финансијском имовином, али такође није пренио контролу над имовином, правно лице наставља да признаје финансијску имовину у износу свог наставка

судјеловања у финансијској имовини. У том случају, правно лице такође признаје повезану обавезу.

Умањење вриједности финансијске имовине

Правно лице признаје резервације за умањење вриједности за очекиване кредитне губитке од финансијске имовине за све дужничке инструменте осим оних по фер вриједности кроз добит или губитак. Очекивани кредитни губици представљају разлику између уговорених новчаних токова који се дугују правном лицу у складу са уговором и свих новчаних токова које правно лице очекује примити, дисконтирано по изворној ефективної каматној стопи или ефективної каматној стопи усклађеној за кредитни ризик за купљену или издану финансијску имовину умањењу за кредитне губитке. Очекивани новчани токови требају да укључују новчане токове од продаје осигурања плаћања или других кредитних побољшања која су саставни дио уговорних услова. Очекивани кредитни губици се признају у двије фазе. На сваки извјештајни датум правно лице је дужно мјерити резервације за умањење вриједности за финансијски инструмент у износу који је једнак трајању очекиваних кредитних губитака ако се кредитни ризик за тај финансијски инструмент значајно повећао од почетног признавања. Ако се на извјештајни датум кредитни ризик на финансијски инструмент није значајно повећао од почетног признавања, правно лице је дужно мјерити исправак губитка за тај финансијски инструмент у износу једнаком 12-мјесечним очекиваним кредитним губицима.

За потраживања од купаца и уговорну имовину, правно лице примјењује поједностављени приступ приликом рачунања очекиваних кредитних губитака. У складу са тим, правно лице не прати промјене у кредитном ризику, него умјесто тога признаје исправак губитка у износу једнаком очекиваним кредитним губицима одређеног вијека трајања, на сваки извјештајни датум.

b) Финансијске обавезе

Почетно признавање и мјерење

Финансијске обавезе су квалификоване, приликом почетног признавања, као финансијске обавезе по фер вриједности кроз добит или губитак, позајмице и кредити, обавезе према добављачима и остале обавезе. Све финансијске обавезе се почетно признају по фер вриједности и, у случају позајмица и кредита, обавеза према добављачима и осталих обавеза, нето од директно повезаних трансакционих трошкова.

Финансијске обавезе правног лица укључују обавезе према добављачима и остале обавезе, позајмице и кредите укључујући банковна прекорачења.

Накнадно мјерење

Мјерење финансијских обавеза зависи од њихове класификације, као што је испод описано:

Финансијске обавезе по фер вриједности кроз добит или губитак

Финансијске обавезе по фер вриједности кроз добит или губитак укључују финансијске обавезе намијењене за тровање и финансијске обавезе одређене при почетном признавању као по фер вриједности кроз добит или губитак. Финансијске обавезе су класифициране као намијењене за тровање ако су настале са циљем откупа у блиској будућности. Добици или губици на обавезама намијењеним за тровање се признају у извјештају о добити или губитку.

Финансијске обавезе одређене при почетном признавању као по фер вриједности кроз добит или губитак су одређене на датум почетног признавања и само уколико су критеријуми из МСФИ 9 задовољени.

Позајмице и кредити

Након почетног признавања, каматоносне позајмице и кредити се накнадно мјере по амортизованом трошку користећи метод ефективне каматне стопе. Добици или губици се признају у добит или губитак када се обавезе престају признавати и кроз процес амортизације.

Престанак признавања

Финансијска обавеза се престаје признавати када и само када је подмирена, тј. када је обавеза одређена уговором одбачена или поништена или истиче. Замјена између постојећег зајмопримца и зајмодавца дужничког инструмента са суштински различитим условима треба да се обрачунава као гашење изворне финансијске обавезе и признавање нове финансијске обавезе. Слично томе, суштинска модификација услова постојеће финансијске обавезе или њеног дијела треба да се обрачунава као гашење изворне финансијске обавезе и признавање нове финансијске обавезе. Разлика између књиговодствених износа се признаје у рачуну добити или губитка.

4. Кључне рачуноводствене процјене и претпоставке

Код примјене рачуноводствених политика, описаних у Напомени 3, Управа доноси одлуке, те даје процјене и претпоставке које утичу на износе имовине и обавеза, који се не могу извести из осталих извора. Процјене и претпоставке заснивају се на пријашњем и осталим релевантним факторима. Стварни износи могу да се разликују од процијењених. Процјене и претпоставке се стално преиспитују. Измјене књиговодствених процјена признају се у периоду измјене уколико се односе само на тај период, или у периоду измјене и будућим периодима уколико измјена утиче на текући и будуће периоде.

Кључни извори процјене неизвјесности

Сљедеће су кључне претпоставке које се односе на будућност и остали кључни извори процјене неизвјесности на датум биланса стања, који имају значајан ризик узроковања материјалног усклађивања књиговодствене вриједности средстава и обавеза у наредној финансијској години.

а) Корисни вијек некретнина, постројења и опреме

НОС БиХ процјењује преостали корисни вијек некретнина, постројења и опреме на крају сваке пословне године. Процјена корисног вијека некретнина, постројења и опреме је заснована на историјском искуству са сличним средствима, као и предвиђеним технолошким напретком и промјенама економских и индустријских фактора.

Уколико се садашња процјена разликује од претходних процјена, промјене у пословним књигама НОС БиХ се евидентирају у складу с МРС 8 “Рачуноводствене политике, промјене рачуноводствених процјена и грешке”. Ове процјене могу да имају материјално значајан ефекат на књиговодствену вриједност некретнина, постројења и опреме као и на износ амортизације текућег обрачунског периода.

б) Умањење вриједности имовине

На дан биланса стања НОС БиХ врши преглед књиговодствене вриједности материјалне и нематеријалне имовине и процјењује да ли постоје индикације за умањење вриједности неког средства. Приликом процјењивања умањења вриједности средства која готовинске токове не генеришу независно додјељују се одговарајућој јединици која генерише новац. Накнадне промјене у додјељивању јединици која генерише новац или у времену новчаних токова могу да утичати на књиговодствену вриједност односне имовине.

в) Исправка вриједности потраживања

Исправка вриједности сумњивих и спорних потраживања се врши на основу процијењених губитака услед немогућности купаца да испуне своје обавезе. Процјена руководства је заснована на старосној анализи потраживања од купаца, историјским отписима, кредитној способности купаца и промјенама у постојећим увјетима продаје. Ово укључује и претпоставке о будућем понашању купаца и очекиваној будућој наплати. Промјене у условима пословања, дјелатности или околности везани за одређене купце могу да имају за посљедицу корекцију исправке вриједности потраживања објелодањене у приложеним финансијским извјештајима.

г) Резервисања

Генерално, резервисања су у значајној мјери подложна процјенама. НОС БиХ процјењује вјероватноћу да се нежељени случајеви могу да догоде као резултат прошлих догађаја, и уколико је вјероватноћа већа од 50%, НОС БиХ врши резервисање износа који је потребан да се измири обавеза. Иако НОС БиХ поштује начело опрезности приликом процјене, с обзиром на то да постоји велика доза неизвјесности, у одређеним случајевима стварни резултати могу да одступају од ових процјена.

д) Правична (фер вриједност)

Пословна политика НОС БиХ јесте да објелодани информације о правичној вриједности активе и пасиве за коју постоје званичне тржишне информације и када се правична вриједност значајно разликује од књиговодствене вриједности. У Босни и Херцеговини не постоји довољно тржишног искуства, као ни стабилности и ликвидности код куповине и продаје потраживања и остале финансијске активе и пасиве, пошто званичне тржишне информације нису у сваком тренутку расположиве. Стога, правичну вриједност није могуће поуздано утврдити у одсуству активног тржишта. Менаџмент НОС-а БиХ врши процјену ризика и у случајевима када се оцијени да вриједност по којој се имовина води у пословним књигама неће бити реализована, врши исправку вриједности. По мишљењу менаџмента НОС-а БиХ износи у овим финансијским извјештајима одражавају вриједност која је, у датим околностима, највјеродостојнија и најкориснија за потребе извјештавања.

5. Приходи од властите дјелатности

Приходи од властите дјелатности	2023. у КМ	2022. у КМ
Приходи по основу тарифе за системску услугу	50.163.442	52.901.990
Приходи по основу негативног дебаланса	37.673.304	100.651.154
Приходи по основу енергије за компензацију нежељених одступања од договореног програма размјене	9.866.752	15.919.438
Приходи по основу тарифе са преносне мреже	9.215.009	8.622.028
Приходи по основу ангажиране енергије секундарне регулације	8.601.209	12.376.041
Приходи по основу нереализираног капацитета секундарне регулације	698.238	877.978
Приходи по основу нереализираног капацитета терцијарне регулације	272.358	751.499
Приходи по основу позитивног дебаланса	601.479	140.175
Приходи по основу ангажиране енергије терцијарне регулације	501.120	60.061
Приходи по основу ангажиране примарне регулације	702.092	1.106.851
Приходи по основу тарифе за рад – инјектирање енергије у преносну мрежу	1.064.040	882.248
Приходи по основу обрачунатих пенала	210.521	-
Укупно приходи од властите дјелатности:	119.569.564	194.289.463

Приходи од властите дјелатности у износу од 119.569.564 КМ (у 2022. години 194.289.463 КМ) највећим дијелом се односе на приходе по основу тарифе за системску услугу у износу од 50.163.442 КМ.

Одлуком Државне регулаторне комисије за електричну енергију од 28. децембра 2022. године, број 04-28-5-275-38/22, одређен се финансијски обим системске услуге у 2023. години у износу од 65.454.456 КМ и утврђује тарифа за системску услугу у износу од 0,4789 фенинга/kWh.

Горе наведеном одлуком такође је утврђено да ће Независни оператор система у Босни и Херцеговини набавку електричне енергије за покривање губитака у преносном систему обављати на регулисани начин по цијени од 109,94 КМ/MWh, у периоду у којем није могуће набавити ову помоћну услугу путем јавних понуда.

Одлуком Државне регулаторне комисије за електричну енергију, број 04-28-5-275-39/22 од 28. децембра 2022. године, утврђен је потребни годишњи приход за 2023. годину у износу од 10.659.629 КМ. Истом одлуком дефинисано је да тарифа коју плаћају произвођачи износи 0,0072 фенинга/ kWh, а тарифа коју плаћају купци износи 0,0881 фенинга/ kWh.

6. Остали приходи

Остали приходи	2023. у КМ	2022. у КМ
Приход од донације CROSSBOW (Напомена 26)	74.236	89.172
Приход од донације – TRINITY (Напомена 26)	142.470	175.241
Приходи од донације – грант EBRD (Напомена 26)	84.169	85.309
Приходи од рефундације плата	9.206	9.664
Накнадно утврђени приходи из претходних година	514	4.188
Наплата штете од осигуравајућих друштава	12.009	1.072
Приходи од исправке материјално значајних грешака	504	-
Остало	283.366	118
Укупно остали приходи:	606.474	364.764

Остали приходи у 2023.години износе 606.474 КМ (у 2022.години 364.764 КМ) највећим дијелом се односе на приходе од донација у укупном износу од 300.876 КМ.

7. Трошкови помоћне услуге

Трошкови помоћне услуге	2023. у КМ	2022. у КМ
Помоћне услуге – преносни губици и компензација нежељених губитака	-	36.446.209
Трошкови енергија за компензације нежељених одступања од дог. програма размјене	11.597.483	48.367.342
Помоћне услуге – капацитет секундарне регулације	7.995.839	5.803.231
Помоћне услуге – позитивни дебаланс	12.616.704	33.872.730
Помоћне услуге – енергија секундарне регулације	7.708.064	17.382.754
Помоћне услуге – капацитет терцијарне регулације	8.248.057	3.859.077
Помоћне услуге – енергија терцијарне регулације	3.271.881	4.933.909
Помоћне услуге – активације PTRE	5.476	950.600
Помоћне услуге – активација терцијарне резерве “на горе“	-	3.714.123
Помоћне услуге – енергија за покривања губитака	39.961.870	2.203.527
Помоћне услуге – ангажирана енергија FRC “на горе“	1.667.530	1.605.769
Укупно трошкови помоћне услуге:	93.072.904	159.139.271

Трошкови помоћних услуга у 2023. години износе 93.072.904 КМ (у 2022. години 159.139.271 КМ) највећим дијелом се односе на помоћне услуге енергије за покривање губитака у износу од 39.961.870 КМ.

Помоћне услуге су услуге које НОСБиХ набавља од пружаоца помоћних услуга у сврху пружања системских услуга, односно у сврху очувања сигурног и поузданог рада електроенергетског система БиХ, те континуираног и квалитетног снабдијевања потрошача.

8. Трошкови материјала и енергије

Трошкови материјала и енергије	2023. у КМ	2022. у КМ
Трошкови енергије, горива и гаса	94.178	95.631
Канцеларијски и остали материјал	18.398	16.524
Материјал за одржавање	19.854	35.740
Отпис ситног инвентара и аутогума	11.110	9.412
Остало	3.512	1.554
Укупно трошкови материјала и енергије:	147.052	158.861

Трошкови материјала и енергије у 2023. години износе 147.052 КМ (у 2022. години 158.861 КМ) највећим дијелом се односе на трошкове енергије, горива и гаса у износу од 94.178 КМ.

9. Трошкови осталих услуга

Трошкови осталих услуга	2023. у КМ	2022. у КМ
Услуге одржавања	610.614	511.144
Услуге анализе сигурности процеса операт. планирања сигурног рада преносног система	305.109	293.374
Услуга OPC-STA ENTSO-E	175.108	194.101
Услуге обраде информација о расположивим прекограничним капацитетима	122.090	117.206
Интелектуалне услуге	65.938	65.938
Остало	64.083	77.218
Услуге физичког осигурања	58.586	50.725
Услуге кориштења верификацијске платформе	64.617	49.373
Услуге аудита сигурносне документације	41.887	5.900
Услуге израде студија	-	8.833
Услуге кориштења сервиса за PCN мрежу	126.407	150.061
Укупно трошкови осталих услуга:	1.634.439	1.523.873

Трошкови осталих услуга у 2023. години износе 1.634.439 КМ (у 2022. години су износили 1.523.873 КМ) највећим дијелом се односе на услуге одржавања у износу од 610.614 КМ.

10. Трошкови зарада, накнада и осталих личних расхода

Трошкови зарада, накнада и осталих личних расхода	2023. у КМ	2022. у КМ
Бруто плате запослених	3.822.423	3.391.684
Регрес	241.418	224.191
Остале накнаде и награде запослених	131.270	174.006
Топли оброк	196.290	153.502
Разне помоћи запосленим	265.757	114.681

“Независни оператор система у Босни и Херцеговини”
Напомене уз финансијске извјештаје на дан 31. децембра 2023. године

Накнада за превоз	61.470	52.532
Јубиларне награде	5.338	10.676
Накнаде по основу чланства у комисијама	13.533	7.427
Накнаде члановима Управног одбора и Савјетодавног вијећа	169.101	174.161
Отпремине за одлазак у пензију	19.643	19.956
Уговори о дјелу	14.317	13.269
Трошкови зарада, накнада и осталих личних расхода:	4.940.560	4.336.085

Трошкови зарада, накнада и осталих личних расхода у 2023. години износе 4.940.560 КМ (у 2022. години су износили 4.336.085 КМ) највећим дијелом се односе на бруто плате запослених у износу од 3.822.423 КМ.

11. Трошкови амортизације

Трошкови амортизације	2023. у КМ	2022. у КМ
Амортизације материјалне имовине (веза напомена 15)	1.635.182	1.675.984
Амортизација имовине са правом коришћења (веза напомена 18)	31.787	-
Амортизације нематеријалне имовине (веза напомена 16)	77.679	96.769
Укупно трошкови амортизације:	1.744.648	1.772.753

Трошкови амортизације у 2023. години износе 1.744.648 КМ (у 2022. години су износили 1.772.753 КМ) највећим дијелом се односе на амортизацију материјалне имовине у износу од 1.666.969 КМ.

12. Остали трошкови

Остали трошкови	2023. у КМ	2022. у КМ
Чланарина ENTSO-e	1.044.671	875.273
Банкарске провизије	102.096	228.989
Регулаторна накнада за рад НОС-а	90.000	85.000
ПТТ трошкови	39.714	39.493
Закупнине	-	10.486
Трошкови репрезентације	79.473	67.889
Остали трошкови	21.066	28.695
Порези, накнаде, таксе	33.385	28.827
Расходи из ранијих година	15.313	29.909
Путни трошкови	172.454	101.636
Трошкови осигурања	37.986	32.903
Трошкови лиценци	13.259	13.160
Трошкови осталих чланарина	12.089	11.960
Укупно остали трошкови:	1.661.506	1.554.220

Остали трошкови у 2023. години износе 1.661.506 КМ (у 2022. години 1.554.220 КМ) највећим дијелом се односе на чланарине ENTSO-е у износу од 1.044.671 КМ.

13. Финансијски приходи

Финансијски приходи у 2023. години у износу од 171.181 КМ (у 2022. години у износу од 31.686 КМ) односе се на приходе од затезних камата.

14. Финансијски расходи

Финансијски расходи	2023. у КМ	2022. у КМ
Кamate по основу кредита	299.904	368.604
Затезне камате	218	3.400
Остале камате	-	717
Укупно финансијски расходи:	300.122	372.721

Финансијски расходи у 2023. години у износу од 300.122 КМ (у 2022. години у износу од 372.721 КМ) највећим дијелом се односе на камате по основу кредита (EBRD и Raiffeisen BiH д.д.).

15. Некретнине, постројења и опрема

Опис	Земљиште	Зграда	SCADA	Транспортна средства	Остала опрема	Инвестиције у току	Укупно
НАБАВНА ВРИЈЕДНОСТ							
Стање на дан 01. јануара 2022. године	88.306	7.373.666	5.905.775	232.299	4.505.754	-	18.105.800
Набавке	-	-	-	-	-	350.594	350.594
Стављање средства у употребу	-	(1.985)	-	-	1.985	-	-
Расходовање	-	-	39.071	-	311.523	(350.594)	-
Стање на дан 31. децембра 2022	-	-	-	-	(251.429)	-	(251.429)
Стање на дан 01. јануар 2023. године	88.306	7.371.681	5.944.846	232.299	4.567.833	-	18.204.965
Набавке	-	-	-	-	21.149	21.149	42.298
Донос/пренос са грађевинских објеката	-	-	-	-	-	-	-
Стављање средства у употребу	-	-	-	-	-	-	-
Расходовање	-	-	-	(182.324)	-	(21.149)	(203.473)
Расходовање по попису	-	-	-	-	(18.993)	-	(18.993)
Стање на дан 31. децембра 2023. године	88.306	7.371.681	5.944.846	49.975	4.569.989	-	18.024.797
ИСПРАВКА ВРИЈЕДНОСТИ							
Стање на дан 01. јануара 2022. године	-	929.125	61.519	232.299	2.626.161	-	3.849.104
Амортизација	-	259.690	742.292	-	674.002	-	1.675.984
Расходовање	-	-	-	-	(250.786)	-	(250.786)
Стање на дан 31. децембра 2022 године	-	(1.985)	-	-	1.985	-	-
Стање на дан 01. јануар 2023. године	-	1.186.830	803.811	232.299	3.051.362	-	5.274.302
Амортизација	-	259.690	743.105	-	632.386	-	1.635.181
Расходовање	-	-	-	(182.324)	-	-	(182.324)
Расходовање по попису	-	-	-	-	(18.878)	-	(18.878)
Донос/пренос са грађевинских објеката	-	-	-	-	-	-	-
Стање на дан 31. децембра 2023. године	-	1.446.520	1.546.916	49.975	3.664.870	-	6.708.281
САДАШЊА ВРИЈЕДНОСТ							
Садашња вриједност на дан 31.12.2022.	88.306	6.184.851	5.141.035	-	1.516.471	-	12.930.663
Садашња вриједност на дан 31.12.2023.	88.306	5.925.161	4.397.930	-	905.119	-	11.316.516

Укупна књиговодствена вриједност заложене имовине на дан 31.12.2023. износила је 6.013.465 КМ (Напомена 24), а односи се на:

“Независни оператор система у Босни и Херцеговини“
Напомене уз финансијске извјештаје на дан 31. децембра 2023. године

- Пословни простор Резервног центра нето књиговодствене вриједности 1.588.692 КМ у корист заложног повјериоца Raiffeisen Bank као осигурање отплате кредита по уговору 05053/2017.
- Земљиште и пословни објект, сједиште компаније на локацији Азићи нето књиговодствене вриједности 4.424.773 КМ у корист заложног повјериоца.

16. Нематеријална имовина

Опис	Патенти и лиценце	Софтвери	Улагања у туђа средства	Инвестиције у току	Укупно
НАБАВНА ВРИЈЕДНОСТ					
Стање 01. јануара 2022. године	189.939	1.528.018	1.985	-	1.719.942
Набавке	-	-	-	1.500	1.500
Усклађивање по новом контном плану	-	-	(1.985)	-	(1.985)
Стављање средства у употребу	-	1.500	-	(1.500)	-
Отпис	-	(5.940)	-	-	(5.940)
Стање на дан 31. децембра 2022. / 01. јануар 2023. године	189.939	1.523.578	-	-	1.713.517
Набавке	-	-	-	66.785	66.785
Усклађивање по новом контном плану	-	-	-	-	-
Стављање средства у употребу	-	66.785	-	(66.785)	-
Отпис	-	-	-	-	-
Стање на дан 31. децембра 2023. године	189.939	1.590.363	-	-	1.780.302
ИСПРАВКА ВРИЈЕДНОСТИ					
Стање 01. јануара 2022. године	189.939	1.225.032	1.985	-	1.416.956
Амортизација	-	96.769	-	-	96.769
Отпис	-	(5.940)	-	-	(5.940)
Пренос	-	-	(1.985)	-	(1.985)
Стање на дан 31. децембра 2022. / 01. јануар 2023. године	189.939	1.315.861	-	-	1.505.780
Амортизација	-	77.678	-	-	77.678
Стање на дан 31. децембра 2023. године	189.939	1.393.539	-	-	1.583.478
САДАШЊА ВРИЈЕДНОСТ					
Садашња вриједност на дан 31.12.2022. године	-	207.717	-	-	207.717
Садашња вриједност на дан 31.12.2023. године	-	196.824	-	-	196.824

17. Дугорочни финансијски пласмани

Дугорочни финансијски пласмани	31.12.2023. у КМ	31.12.2022. у КМ
Coordinated Auction Office in South East Europe (SEE CAO)	78.233	78.233
Центар за координацију сигурности д.о.о. Београд	67.996	67.996
Укупно дугорочни финансијски пласмани:	146.229	146.229

На основу Споразума о оснивању Пројектне компаније као друштва са ограниченом одговорношћу одговорне за оснивање Уреда за координирану аукцију у југоисточној Европи закљученог 13. јуна 2012. године, основана је компанија PTC за SEE CAO LLC, са сједиштем у Подгорици, Црна Гора. Пуни назив компаније је Limited Liability Project Team Company in charge of establishing a coordinated auction office in South East Europe. У 2014. години постојећа компанија је пререгистрована у нову под називом Coordinated auction office in South East Europe LLC (у даљем тексту скраћени назив: “SEE CAO”) и њен је правни слѣдбеник, те преузима сва њена права и обавезе. Капитал формиране компаније износио је 140.001 EUR. Дана 14. јануара 2015. године према Одлуци, број 5-0635601/006, повећан је капитал за износ од 140.000 EUR, те нови капитал након измјене износи 280.001 EUR. Надаље, дана 21. септембра 2016. године према Одлуци, број 5-635601/007, повећан је капитал за износ од 40.000 EUR и то приступањем у власништво још једног суоснивача из Македоније, а истовремено су иступила два сувласника из Словеније и Румуније, те нови капитал након измјена износи укупно 320.001 EUR.

Такође, НОСБиХ је у 2015. години извршио уплату дијела оснивачког улога у Центар за координацију сигурности д.о.о. Београд (SCC д.о.о.) у износу од 67.996 КМ (34.766 EUR) у складу са потписаним споразумом о пословно-техничкој сарадњи. Споразум је потписан између НОСБиХ, ЈП ЕЛЕКТРОМРЕЖЕ СРБИЈЕ И ЦРНОГОРСКОГ ЕЛЕКТРОПРЕНОСНОГ СИСТЕМА АД као оснивача и основаног Друштва којим се одређује да поменуто Друштво пружа услугу провјере тачности и корекцију мрежних модела преносног система, анализу сигурности, спајање са мрежним моделима осталих оператера преносних система у интерконекцији Континентална Европа и формирање обједињеног мрежног модела за интерконекцију Континентална Европа. Уговором о оснивању, број 1554/2015 од 21. априла 2015. године, дефинисано је да НОСБИХ као један од оснивача има 33,33 % учешћа у капиталу основаног Друштва.

18. Имовина са правом коришћења

Имовина са правом коришћења	31.12.2023. у КМ	31.12.2022. у КМ
Путнички аутомобили набављени путем финансијског лизинга	381.449	-
Исправка вриједности имовине са правом коришћења	(31.787)	-
Укупно имовина са правом кориштења:	349.662	-

Имовина са правом коришћења на дан 31.12.2023. године износе 349.662 КМ односи се на путничке аутомобиле који су набављени путем уговора о финансијском лизингу у износу од 381.449 КМ.

19. Готовина и готовински еквиваленти

Готовина и готовински еквиваленти	31.12.2023. у КМ	31.12.2022. у КМ
Рачун у домаћој валути	49.912.776	28.779.388
Рачун у страној валути	3.157.698	4.813
Бизнис картица	5.949	4.872
Благајна	1.102	5.223
Укупно готовина и готовински еквиваленти:	53.077.525	28.794.296

20. Потраживања од купаца

Потраживања од купаца	31.12.2023. у КМ	31.12.2022. у КМ
Купци у земљи	10.151.468	35.296.463
Купци у иностранству	8.202.790	12.303.654
Сумњива и спорна потраживања од купаца	6.609.170	6.609.170
Умањење вриједности сумњивих и спорних потраживања	(6.609.170)	(6.609.170)
Укупно потраживања од купаца:	18.354.258	47.600.117

Потраживања од купаца на дан 31.12.2023. године износе 18.354.258 КМ (на дан 31.12.2022. године 47.600.117 КМ) највећим дијелом се односе на купце у земљи у износу од 10.151.468 КМ.

Сумњива и спорна потраживања од купаца у износу од 6.609.170 КМ односе се на потраживања према Алуминију д.д. Мостар које је преузето од АЛ Траде д.о.о у износу од 3.617.289 КМ и потраживања према ЛЕ Традинг у износу од 2.991.882 КМ.

21. Остала потраживања

Остала потраживања	31.12.2023. у КМ	31.12.2022. у КМ
Потраживања за рефунацију накнада плата	4.040	5.595
Унапред плаћени и разграничени трошкови	73.768	74.027
Разграничени трошкови остало	17.909	-
Обрачуната потраживања за затезну камату	459	25.399
Обрачуната потраживања по споразуму о гранту 863874 TRINITY	76.488	-
Остало	20.555	28.105
Укупно остала потраживања:	193.219	133.126

22. Потраживања за порез на додату вриједност

Потраживања по основу пореза на додату вриједност на дан 31.12.2023.у износу од 1.268.286 КМ (на дан 31.12.2022. године 2.371.449 КМ) највећим дијелом се односе на улазни ПДВ по основу помоћних услуга у износу од 1.123.992 КМ.

23. Трајни извори средстава

Трајни извори средстава НОС-а исказују се као уписани државни капитал. На основу Закона о оснивању НОС-а (“Сл. гласник БИХ”, број 35/04“) члан 11. власници НОС-а су Федерација Босне и Херцеговине и Република Српска. Власници ће користити своја власничка права путем Управног одбора.

“Независни оператор система у Босни и Херцеговини“
Напомене уз финансијске извјештаје на дан 31. децембра 2023. године

Трајни извори средстава	31.12.2023. у КМ	31.12.2022. у КМ
Трајни улог	1.649.278	1.649.278
Нераспоређени вишак прихода над расходима ранијих година	38.167.470	12.339.341
Нераспоређени вишак прихода над расходима текуће године	16.845.988	25.828.129
Укупно трајни извори средстава:	56.662.736	39.816.748

Трајни извори средстава на дан 31.12.2023. године износе 56.662.736 КМ (на дан 31.12.2023. године 39.816.748 КМ). Управни одбор Независног оператора система у БиХ је на својој 218. сједници одржаној 22.02.2023. године донио одлуку о расподјели вишка прихода над расходима оствареног у 2022. години у износу од 25.828.129 КМ. Наведени вишак се састоји од вишка прихода над расходима у износу од 25.645.915 КМ настао из тарифе за системску и помоћне услуге и вишка прихода над расходима у износу од 182.214 КМ настао из тарифе за рад НОСБИХ-а.

24. Обавезе за дугорочне кредите

Обавезе за дугорочне кредите	31.12.2023. у КМ	31.12.2022. у КМ
“EBRD“	-	8.763.345
“Raiffeisen Bank“ БиХ д.д.	1.048.952	1.329.952
“Raiffeisen Bank“ БиХ д.д.	204.083	283.083
“Raiffeisen Bank“ БиХ д.д.	9.600.000	-
Укупно:	10.853.035	10.376.380
<i>Мање: текуће доспијеће дугорочних кредита (Напомена 29)</i>	<i>(1.946.196)</i>	<i>(1.708.207)</i>
Укупно обавезе за дугорочне кредите	8.906.839	8.668.173

Дана 26. фебруара 2016. године НОСБиХ је потписао Уговор са EBRD-ом о дугорочном кредиту за потребе надоградње информатичког система EMC и SCADA, имплементацију новог ИТ система, те адаптацију пословне зграде. Кредит ће се отплаћивати у 20 једнаких полугодишњих рата, почевши од датума након истека 36 мјесеци од датума потписивања Уговора.

Током 2017. и 2022. године НОС БиХ је потписао два Уговора о дугорочним кредитима са “Raiffeisen Bank“ БиХ д.д. за потребе финансирања куповине пословних зграда, набавку информатичке опреме, те набавку основних средстава. Кредити су одобрени на периоде од 60 до 120 мјесеци. Средства осигурања уредног поврата кредита су некретнине НОС БиХ нето књиговодствене вриједности 6.013.465 КМ (Напомена 15).

Дана 27. јуна 2023. године НОС БиХ је потписао уговор о дугорочном кредиту са “Raiffeisen Bank“ БиХ д.д. у износу од 9.600.000 КМ за затварање обавеза према EBRD-у по кредиту број 47324 у износу од 7.415.138 КМ и финансирање нових инвестиција (опрема и софтвер) у износу од 2.184.862 КМ.

25. Остале дугорочне финансијске обавезе

Остале дугорочне финансијске обавезе	31.12.2023. у КМ	31.12.2022. у КМ
Дугорочне обавезе по основу уговора о финансијском лизингу бр. 15118	76.745	-
Дугорочне обавезе по основу уговора о финансијском лизингу бр. 15119	50.851	-
Дугорочне обавезе по основу уговора о финансијском лизингу бр. 15120	50.851	-
Дугорочне обавезе по основу уговора о финансијском лизингу бр. 15121	50.851	-
Дугорочне обавезе по основу уговора о финансијском лизингу бр. 15122	50.851	-
Дугорочне обавезе по основу уговора о финансијском лизингу-нед. камате	30.240	-
Дугорочне финансијске обавезе - ПТТ опрема БХ Телеком	159	916
Укупно:	310.548	916
Краткорочни дио дугорочних обавеза по основу уговора о финансијском лизингу (Напомена 30)	(53.720)	-
Укупно остале дугорочне финансијске обавезе:	256.828	916

Остале дугорочне финансијске обавезе на дан 31.12.2023. године износи 256.828 КМ (на дан 31.12.2022. године у износу од 916 КМ) највећим дијелом се односе на закључене уговоре о финансијском лизингу за куповину аутомобила са Porsche Leasing д.о.о.

26. Одложени приход

Одложени приход	31.12.2023. у КМ	31.12.2022. у КМ
Одложени приход по основу гранта EBRD – SCADA	392.622	470.088
Одложени приход по основу новчаних донација – CROSSBOW	123.725	197.961
Одложени приход по основу гранта EBRD – пословна зграда	199.786	206.489
Одложени приход по основу донација – TRINITY	-	65.982
Одложени приход по основу донација – FARCROSS	77.876	77.876
Мање: Текуће доспијеће (Напомена 31)	(168.637)	(229.540)
Укупно:	625.372	788.856

Кретање на одложеном приходу по основу гранта EBRD – SCADA и пословна зграда може да се прикаже како слиједи:

Одложени приходи по основу гранта EBRD – SCADA	31.12.2023. у КМ	31.12.2022. у КМ
Стање на почетку периода	676.577	722.815
Новe донације	-	39.071
Смањење – оприходоване донације (Напомена 6)	(84.169)	(85.309)
Укупно на крају периода:	592.408	676.577

“Независни оператор система у Босни и Херцеговини“
Напомене уз финансијске извјештаје на дан 31. децембра 2023. године

Кретање на одложеном приходу по основу новчаних донација – CROSSBOW може да се прикаже како слиједи:

Одложени приходи по основу донације – CROSSBOW:	31.12.2023. у КМ	31.12.2022. у КМ
Стање на почетку периода	197.961	288.720
Смањење – оприходоване донације (Напомена 6)	(74.236)	(89.172)
Смањење по другим основама	-	(1.587)
Укупно на крају периода:	123.725	197.961

Кретање на одложеном приходу по основу донације – TRINITY може да се прикаже како слиједи:

Одложени приходи по основу донације – TRINITY:	31.12.2023. у КМ	31.12.2022. у КМ
Стање на почетку периода	65.982	81.253
Нове донације	-	159.970
Смањење – оприходоване донације (Напомена 6)	(65.982)	(175.241)
Укупно на крају периода:	-	65.982

Кретање на одложеном приходу по основу донације – FARCROSS може да се прикаже како слиједи:

Одложени приходи по основу донације – Фарцросс:	31.12.2023.	31.12.2022.
	у КМ	у КМ
Стање на почетку периода	77.876	77.876
Нове донације	-	-
Смањење – оприходоване донације	-	-
Укупно на крају периода:	77.876	77.876

27. Обавезе према добављачима

Обавезе према добављачима	31.12.2023.	31.12.2022.
	у КМ	у КМ
Обавезе према добављачима у земљи	6.446.180	5.875.790
Обавезе према добављачима у иностранству	846.621	5.282.560
Остали разграничени расходи-добављачи	3.230.622	17.064.296
Остали разграничени расходи-добављачи помоћне услуге	4.457.062	9.236.076
Укупно обавезе према добављачима:	14.980.485	37.458.722

Обавезе према добављачима на дан 31.12.2023. године износе 14.980.485 КМ (на дан 31.12.2022. године 37.458.722 КМ) највећим дијелом односе се на обавезе према добављачима у земљи у износу од 6.446.180 КМ као и на остале укалкулисане расходе који се односе на фактуре за 2023. годину које нису стигле до датума биланса, а најзначајнији износ се односи на фактуре за помоћне услуге за децембар 2023. године у износу од 4.457.062 КМ.

28. Обавезе за порез на додату вриједност

Обавезе за порез на додату вриједност на дан 31.12.2023. године у износу од 568.286 КМ (на дан 31.12.2022. године 2.846.578 КМ) највећим дијелом се односе на обавезе за уплату ПДВ у износу од 557.257 КМ.

29. Текуће доспијеће дугорочних кредита

Текуће доспијеће дугорочних кредита:	31.12.2023.	31.12.2022.
	у КМ	у КМ
"EBRD"	-	1.348.208
"Raiffeisen Bank" БиХ д.д.	289.114	281.000
"Raiffeisen Bank" БиХ д.д.	79.000	79.000
"Raiffeisen Bank" БиХ д.д.	1.578.082	-
Укупно текуће доспијеће дугорочних кредита (веза напомена 24):	1.946.196	1.708.208

30. Текуће доспијеће осталих дугорочних финансијских обавеза

Текуће доспијеће осталих дугорочних финансијских обавеза:	31.12.2023. у КМ	31.12.2022. у КМ
Краткорочни дио дугорочних обавеза по основу уговора о финансијском лизингу (веза напомена 25):	53.720	-
Обавезе по основу камате по уговору о финансијском лизингу	17.908	-
Кратк. дио дугорочних обавеза - ПТТ опрема БХ Телеком	1.551	1.623
Укупно текуће доспијеће осталих дугорочних финансијских обавеза:	73.179	1.623

31.Остале обавезе

Остале обавезе	31.12.2023. у КМ	31.12.2022. у КМ
Обавезе према запосленим	488.837	297.980
Текуће доспијеће одложеног прихода (веза напомена 26)	168.637	229.540
Обавезе за порезе и доприносе	238.010	193.163
Обавезе за камате	-	166.962
Накнаде члановима Управног одбора и Савјетодавног вијећа	11.685	12.135
Обрачунати, а неплаћени расходи	1.849	2.043
Остало	13.065	279
Укупно остале обавезе:	922.083	902.102

32.Објелодањивање односа са повезаним лицима

У свом редовном пословању НОС БиХ остварује пословне трансакције са повезаним лицима. НОС БиХ пружа услуге повезаним правним лицима и истовремено је корисник њихових услуга. Односи између НОС БиХ и његових повезаних правних лица регулисани су на уговорној основи и по тржишним увјетима.

Трансакције са повезаним правним лицима приказане су у сљедећој табели:

Биланс стања:

У конвертибилним маркама	31.12.2023. у КМ	31.12.2022. у КМ
Краткорочна потраживања		
Потраживања од купаца – SEE CAO	2.972.268	2.484.766
Укупно краткорочна потраживања:	2.972.268	2.484.766

“Независни оператор система у Босни и Херцеговини”
Напомене уз финансијске извјештаје на дан 31. децембра 2023. године

Краткорочне обавезе		
Обавезе према: Центар за координацију сигурности	30.315	24.448
Обавезе према: SEE CAO	10.174	9.767
Укупно краткорочне обавезе:	40.489	34.215
Потраживања, нето	2.931.779	2.450.551

Извјештај о приходима и расходима:

У конвертибилним маркама	2023.	2022.
	у КМ	у КМ
Расходи		
Центар за координацију сигурности трошкови анализе сигурности процеса оп. планирања сигурног рада преносног система	305.110	293.374
SEE CAO Подгорица – трошкови обраде информација о расположивим прекограничним капацитетима	122.090	117.206
Расходи, нето	427.200	410.580

У конвертибилним маркама	2023.	2022.
	у КМ	у КМ
Приходи		
Центар за координацију сигурности – приходи по основу учешћа у расподјели добити	191.937	-
Расходи, нето	191.937	-

33.Управљање финансијским ризицима

Циљеви управљања финансијским ризицима

Управљање финансијским ризицима је усмјерено на минимизирање потенцијалих негативних ефеката на финансијске перформансе НОС-а БиХ у условима непредвидивости кретања на финансијским тржиштима.

НОС БиХ не користи финансијске инструменте заштите од ефеката финансијских ризика на пословање с обзиром на то да такви инструменти нису у широј употреби, нити постоји организовано тржиште ових инструмената у Босни и Херцеговини.

Тржишни ризик

Тржишни ризик се односи на ризик да одређене промјене тржишних цијена, као што су промјене курса страних валута и промјена каматних стопа, могу утицати на висину прихода или вриједност његових финансијских инструмената. Задатак управљања тржишним ризицима јесте да се управља и контролише изложеност тржишним ризицима у оквиру прихватљивих показатеља, уз оптимизацију приноса НОС-а БиХ.

Девизни ризик

Изложеност девизном ризику првенствено се односи на потраживања, готовину и готовинске еквиваленте, краткорочне финансијске обавезе и обавезе из пословања деноминирани у иностраној валути.

Кредитни ризик

Кредитни ризик је ризик да дужници неће бити у могућности да дуговања према НОС-у БиХ измире у потпуности и на вријеме, што би могло да доведе до финансијског губитка НОС-а БиХ. Кредитни ризик обухвата дугорочне финансијске пласмане, краткорочне финансијске пласмане и потраживања.

Ризик ликвидности

Ризик ликвидности се дефинише као опасност од неусклађености доспијећа средстава и обавеза по изворима, што за посљедицу може да има тешкоће с ликвидношћу.

34. Судски спорови

Према изјави Управе НОС-а БиХ на дан 31.12.2023. године има један активан судски спор у којем се јавља као тужилац у стечајном поступку против стечајног дужника LE TRADING д.о.о. Бања Лука. Судски спор против Алуминија д.д. Мостар је тренутно у процесу финансијске консолидације који траје до 31.12.2027. године. Према изјави Управе, НОС БиХ на дан 31.12.2023. године нема судских спорова у којима се јавља као тужена страна.

35. Порески ризици

Република Српска и Босна и Херцеговина тренутно имају више закона који регулишу разне порезе које су увели надлежни органи. Порези који се плаћају укључују порез на додату вриједност, порез на добит и порезе на плате (обавезне порезе), заједно са другим порезима. Поред тога, закони којима се регулишу ови порези нису били примјењивани дуже вријеме за разлику од развијенијих тржишних привреда, док су прописи којим се врши имплементација ових закона често нејасни или не постоје. Сходно томе, у погледу питања везаних за пореске законе ограничен је број случајева који се могу да користе као примјер. Често постоје разлике у мишљењу међу државним министарствима и организацијама везано за правну интерпретацију законских одредби, што може да доведе до неизвјесности и сукоба интереса. Пореске пријаве су, заједно са другим областима законског регулирања (напримјер питања царина и девизне контроле), предмет прегледа и контрола од више овлашћених органа којима је законом омогућено прописивање јако строги казни и затезних камата.

Како пореске власти тумаче пореске законе, у односу на трансакције и активности НОС БиХ, могу се разликовати од тумачења руководства. Као резултат изнијетог трансакције

“Независни оператор система у Босни и Херцеговини”
Напомене уз финансијске извјештаје на дан 31. децембра 2023. године

могу оспорити пореске власти и НОС-у БиХ може бити одређен додатни износ пореза, казни и камата. Ове чињенице утичу да порески ризик у Републици Српској и Босни и Херцеговини буде значајнији од оног у земљама са развијенијим пореским системом.

У току 2023. године Независни оператор система у Босни и Херцеговини није имао пореских контрола.

36. Догађаји након датума билансирања

Према Изјави Управе након 31. децембра 2023. године није било материјално значајних догађаја у периоду након датума биланса који би могли да имају утицај на фер презентацију финансијских извјештаја.

Рат у Украјини у периоду израде овог извјештаја нема утицај на пословање Независног оператора система у Босни и Херцеговини, док је ефекте у наредном периоду тешко процијенити.

37. Усаглашавање потраживања и обавеза

НОС БиХ је извршио усаглашавање својих потраживања и обавеза са стањем на дан 31. децембра 2023. године. У поступку усаглашавања са пословним партнерима нису утврђена материјално значајна неусаглашена потраживања и обавеза.

Одговорно лице

